

LIBERTATEA

Abonamentul:

Prețul foii „Libertatea” cu adausele sale „Foaia Inter.”, literară-illustrată și „Tovărășia”, economică, — e următorul: pe un an 8 coroane; pe 1/2, an 4 coroane.

Pentru economi: numai 5 cor. pe an!

Pentru România pe an 30 Lei; pentru America 2 1/2 dolari.

Foaie națională politică.

Apare în fiecare Sâmbătă.

Insertiuni:

1 pag. 48 cor., 1/2 pag. 24 cor., 1/4 pag. 12 cor. etc. — La inserate ce să dau de mai multe ori, să fac reduceri de taxă insertiunile ca și abonamentele să plătesc înain'ta.

Manuscripte nu să dau napoi.

Glăsu Moștenitorului.

Moștenitorul nostru de Tron, Alteța Sa Principele Francisc Ferdinand d'Este, e crescut în păreri cu totul liberale, mai străbătute de duhul dreptății, ca mulți alții din Prinții, Principii și Domnitorii de azi.

Despre Alteța Sa să aude rar, dar să aude, pân'acum, numai bine. Părerile sale par părerile unui Părinte al popoarelor, care nu să poate împăca cu aceea, că unul ori două popoare ale Împărăției să fie prea înfundate cu bunătați, iar celelalte izbite în unghete și strivite acolo la perete.

Cel puțin așa reese din multe păreri pe cari cei din jurul Alteței Sale spun că le-au auzit din gura Sa!

Mai nou o revistă maghiară, »Kelet Népe« (Poporul Răsăritului) scoate la iveală o vorbă frumoasă a Moștenitorului nostru de Tron. Revista spune, că Principele Ferdinand, vorbind odată cu bărbați increzuți lui, din jurul său, a zis despre politica ce trebuie să urmeze în Ungaria, următoarele:

„Ne-am săturat de politică de 67 și 48 (a țiszaiștilor și a koșutiștilor). Trebuie începută o nouă politică între hotarele dualismului cinstit, fără gânduri ascunse!

„Și, spre aceasta, singurul mijloc ducător la scop, e: votul universal, secret și dat de-adreptul!

„Să poate ca această lege să fi fost în Austria de prisos. În Ungaria însă, ea trebuie neapărat făcută!”

Revista maghiară trebuie crezută. Ea știe ce scrie. Și știe că e adevărat că aceste cuvinte au fost rostite de înalta persoană în a cărei gură le pune.

Iar aceste cuvinte poartă în sine o rază de lumină pentru viitor și pe sama popoarelor prea nesocotite din Ungaria.

Că, să vede că Moștenitorul a ieșit din rămânerea sa departe de trebile politicei statelor ce formează Împărăția, și voește a le călăuzi politica pe căi mai drepte, sau cel puțin nu vrea să lase ca ea să se scufunde tot mai mult în fărădelegi, cum să face de ani de zile în Ungaria!

Știri politice

La Pesta și la Macău.

Aceste două nume vor rămânea multă vreme vestite în istoria luptelor de zi ale partidelor politice maghiare din țară. Și ziua de 7 Nov., Dumineca trecută, iară.

Căci Dumineca trecută s'a rupt în două „marele” partid alui Kossuth, cel mai mare între partidele din dietă.

Nemulțumirea în sinul partidului a copt de mult. Acum Duminecă însă ea a izbucnit pe față în formă de — împărțirea drumului în două laturi! Iaca de ce:

Un rînd de Koșutiști, luîndu-să după Kossuths, s'au aplecat împrejurărilor și primesc să stee la cîrmă așa cum să poate: lăsîndu-se mai după voia Coroanei. Aceștia zic: dacă am cerut noi Coroanei (Împăratului) să ne dea desfacere economică, cu bancă neatîrnată și ne-a spus că nu și nu, apoi ce să facem? Să mai băgăm țara odată în hărțuială cu Domnitorul? Nu credem de cumintel. Mai bine s'o lăsăm pe incetul. Fie și cum a fost pân'acum, numai Împăratul să ne dezlege ca să nu dăm țării votul universal ce l'am făgăduit! Ci unul ca cel stîrpit de Andrassy:

vot plural, prin care tot puterea noastră nemeșcă să rămînă sus, atotstăpîntoare!

Altă parte de koșutiști, cu președintele dietei în frunte, cu Justh, zic: Noi pînă n'am fost la putere, tot aceea am cerut țiszaiștilor ce erau la putere: să dea poporului cel mai larg drept de vot, vot universal! Și neatîrnarea economică! Cum venim noi acum ca de frica votului universal, de frica voinței poporului, să ne renețăm ce ceream în trecut, b., după ce Domnitorul cere acum și el ce ceream ca ieri noi, să zicem: Nu! Pentru toată lumea nu! Decît să dăm vot poporului, mai bine ne lăpădăm și de a doua cerere veche a noastră, de — neatîrnarea economică!

Noi să zicem așa: Dăm vot universal poporului, că asta o cere și dreptatea vremilor ce trăim. Dar cerem și neatîrnarea economică!

Cu acest program Justh, și-a cîștigat ușor mulți spriginitori între Koșutiști, așa că azi are mai mulți partizani el decît „capul” partidului, decît Koșuth!

Și asta s'a tot ascuns pân'acum. Dar Dumineca trecută, s'a dat pe față lămurit!

Justh a înștiințat lumea și țara, că pe Duminecă el își chiamă alegătorii săi la dare de samă în Macău, și roagă pe toți cîți sunt de o părere cu el, să vie pe acea zi la Macău!

Kossuth, ca să zădărnicească oarecum prea marea adunare de koșutiști la Macău lui Justh, a dat și el de știre la toți și la toate, că tot în acea zi dă și el o cină sărbătorească a partidului, în Pesta. Deputații credincioși lui, să vie la această cină, la care să vor rostl și vorbiri politice și să vor sfătul împreună despre multe de toate!...

Și acum s'a văzut un lucru neașteptat pentru taica Kossuth și spriginitorii săi: mai mulți deputați au alergat la Macău la adunarea lui Justh, decît au grăbit la masa lui Kossuth!

La Macău au fost de față 94 de deputați, iar la masa lui Kossuth numai 75! Iar prin scrisori ori telegramme și-au arătat părerea de

rău că nu pot veni și ei, dar cu sufletul sunt acolo: 21 de deputați pentru Iusth, și 15 pentru Kossuth. Așa că tabăra dată pe față alui Iusth e azi: 115., iar a lui Kossuth 90.

Si adunarea dela Macău a fost pășirea pe față a taberei lui Iusth pentru votul universal egal și secret, cum îl cere și Domnitorul. și cu toată puterea contra votului plural alui Andrassy, cel sprijinit și de Kossuth!

Glăsu „Hirlapului”...

Cătrănită rău de ruperea asta a taberei Koșutiste în două, cea mai sfătoasă gazetă „Budapesti Hirlap”, de Marți (așadar cel mai apropiat număr după adunările din Macău și Pesta) scrie printre altele:

„Macăul și Ierusalimul sunt azi, iaca, mai aproape de olaltă, că Macăul de Budapesta! În ziua de ieri s'a dus în deplinire judecată înțeleaptă alui Solmon despre copil. Atîta au tot mințit în fața lumii, că copilul (partidul) e al mamei, atîta au mințit'o în conveticule (confătuiri tainuite) că nu e al lui Kossuth, ci alui Iusth, și că nu-i alui Justh, ci alui Kossuth, — pînă ce ieri îl tăiară cu firezul în două, și îl deteră jumătate lui Kossuth, jumătate lui Iusth! Așa că azi avem două partide koșutiste...

Conducerea lui Iusth s'a dovedit ieri de mari puternică decît ar fi crezut'o cineva!..

Ce va urma?

Fiîndcă oamenii lui Justh, prin vorbirile dela Macău au atacat așa-zicînd cu paloșul pe ortacii lor de pînă ieri, pe oamenii lui Andrassy și Wekerle, rămășite din vechiul partid liberal, zicînd că aceia's toată pricina mersului rău al politicei koșutiste, — Justh și ai săi să pregătesc a trece în — opoziție, adeca a părăsi pe oamenii din băncile de ministri și a lupta contra lor, dacă nu vor urma politica pe care ei, ai lui Justh, o cer!

Față cu asta: Koșutiștii lui Kossuth, cei ce să țin bucuros de toartele puterii, înțeleși cu Andrassy și cu Wekerle, au de gînd să se contopească într'un singur partid ducător al puterii. Și acel partid să își formeze un astfel de program politic, care să fie primit și de Domnitor și să nu

mai aibă val pentru el, — și cu acela să meargă înainte!

Ce va fi?

— *Impăratul face iar' îngăduințe „naționale” Ungurilor?* —

Știrile mai nou sosite din Pesta, spun, că Maestatea Sa Impăratul-Rege, sâtul de trăgănarea „crizei” politice din Ungaria, care ține din primăvară până acum, — ar fi acum a plecat a face Ungurilor ceva îngăduințe „naționale” în cele economice și în ale armatei, numai să ajungă odată la înțelegere și la o pace statornică!

Zilele astea ministrii au ținut în Pesta o consfătuire la care și-au bătut capul cu statorirea unui program de muncă al guvernului, care să nu ceară Coroanei așa de mult cât să nu poată da, și să fie acel program ca un zapis al lor către Impărat, că, de să învoește cu acesta, apoi ei cearcă să-și țină partidele laolaltă și să conducă țara răzimați pe ele! Că ce au pus în acel program, n'au lăsat să știe lumea, și până acum nici nu să știe, numai de ei. Cu acest zapis a fost zilele trecute Wekerle iară la Impăratul și după arătarea acestui zapis să vorbește acum că Impăratul mai îngăduitor, mai gata de tîrg, decum era pân'acum.

Că anume ce îngăduințe sunt acele pe care vrea să le facă, pe temeiul noului imbiemint al lui Wekerle, nu pot spune nici foile maghiare, cari sunt altfel înveselite, numai atîta știu, că Maestatea Sa, care a stat până acum înainte tot cu vorba nu și nu față de cererile ministrilor săi privitor la pregătirea lucrurilor pentru desfacerea economică a Ungariei de Austria, și pentru virirea limbii maghiare în măsură mai mare și în armată (ca prin asta să spriginească maghiarizarea feciorilor duși sub steag), — acum nu mai e așa de respingător, nu mai e așa de închis, ci voește să stee de vorbă asupra acelor cereri! Dar vrea să mai audă odată părerile lui Kossuth și Andrassy, și apoi spune cit și ce poate împlini din cererile „naționale” maghiare mai nouă!

Pe săptămîna viitoare va fi chemat iară Kossuth și Andrassy la Viena. Și de vor putea pune fîgădaș bun, că pot face să fie o pace statornică în țară, — apoi le dă ce a cam fîgăduit lui Wekerle... Și între acele fîgăduințe, ci-că e și aceea, că — altă politică în trebile din lăuntru ale Ungariei!, cee-ce ar fi, că: puteți de aci încolo lua și mai slobozi de cap pe biețele naționalități nemaghiare!...

O stîncă în cale!

Înțelegerea asta de jumătate între Impărat și Wekerle s'a făcut Marti, după ce s'a aflat despre adunarea dela Măcău!... Să vede că Maestatea Sa, speriat de izbînda lui Justh, care cere dintr'una banca Ungariei (care dă banii în țară) nea-tîrnătoare de a Austriei, — ar face tîrg cu vechii ministri și partidele lor, cari nu cer acea rupere în două a băncii Impărăției!

Dar foile vieneze, cari văd lucrul destul de limpede, spun, că e prea tîrziu tîrgul ce Wekerle și soții vreau să-l închee cu Impăratul! Iacă părerile alor trei foi din cele mai mari, conducătoare:

„Vaterland” zice, că planul statorit în sfatul ministrilor pentru a eși din încurcătură (zapisul cu care a mers Wekerle la Viena), după adunarea dela Măcău, cade de sine! Căci nu să poate afla om, care să chezeuiască ducerea în deplinire a celor ce le fîgăduesc Wekerle și soții. Ei vor sta în dietă față cu o opoziție (partid de împotrivire), care nu poate fi biruit! *Wekerle stă azi în Viena ca un politic ajuns cu totul în bancrot!* — zice „Vaterland”. Nare la ce-o întinde mai departe. Kossuth, Andrassy și Apponyi au fost învinși cu totul la Măcău!

„Reichspost” spune că Justh a arătat la Macău, că are mai mare partid decît Kossuth. Justh trecînd în opoziție, va avea în jurul său un partid, care nu va putea fi biruit de Wekerle și Kossuth. *Pertractările (tîrguelile) lui Wekerle în Viena, sunt, în urma acestora, fără nici un preț!*

„Neue Freie Presse” spune că proba de Duminecă a ieșit prost de tot pentru Kossuth. Că iaca jumătate din partid ține cu Justh, iar din ceialți cîți au fost la cina lui Kossuth, jumătate-s oameni de-ai lui Apponyi (și dară nici aceia nu-s tot de-a lui Kohut!). Toate planurile de conlucrare mai departe (alui Kossuth cu Andrassy și poporallii), să vede că au fost zdrobite la Macău!...

Și foile vieneze văd lucrul curat. Și aici în țară părerile cele mai multe merg într'acolo, că Kossuth, prin întovărășirea sa cu Andrassy cel cu vot plural, și cu Apponyi cel nebun în porniri asupra bisericilor române, — și-a mîncat mîlaiul! Să prevăd încă lupte încordate între partidele dietale maghiare.

UNELE—ALTELE

Jocul miresei pentru Brad în America.

Di Const. Ghișe, frate Român aflat în Girard, Ohio (America) ne trimite frumoasa veste, că la nunta tinerului Nicolae Orășan, de fel din Pianul-de-jos, cu d-șoara Ludovica Stroia, sârbată în Girard, în 25 Sept. — s'a jucat jocul miresei în scop cultural, anume pentru ajutorarea gimnaziului din Brad în năsuința sa spre îndlțare. Și s'au adunat 75 coroane, care ni-s'au trimis nouă, iar noi le-am trimis direcțiunii gimnaziului căruia au fost menite.

In un număr viitor al „Foi Interesante” aducem și chipul nuntașilor și acolo arătăm cine cît a dăruit pentru nobilul scop. Și până atunci laudă și cinste vrednicilor nuntași din vorbă!

Alegeri nouă?

În Budapesta să vorbește ca de un lucru tare cu puțință, după-ce Justh cu ai săi nu dă nădejdi bune de lucru dietei în viitor, — că încă în acest an să se rînduiască în toată țara *alegeri nouă de deputați!* Nouele alegeri de sigur n'ar ieși pe placul lui Kossuth.

Apponyi

în luptă cu congresul.

Cutezătorul ministru Apponyi, vrea să facă cu ori-ce preț spărături în zidul de apărare al bisericii gr.-or. române, în legea ei de neatîrnare.

Afînd de prin foi că Congresul a luat o hotărîre bîrbătească în pricina cu învățarea religiei, oprind sub urmarea pedepsei disciplinare pe preoți a învăța pe copii religia în altă limbă decît în limba oficioasă a bisericii, în cea română: *a cerut telegrafic Metropolitului să-i trimită hotărîrea congresului în privința asta!* I-s'a trimis.

Și acum ci-că propune Maestății Sale Domnitorului, *să nimicească acea hotărîre a Congresului*, ca fiind ea în contrazicere cu porunca „statului”, adecă cu alor, a ministrilor!

Dar Maestatea sa cum va putea nimici o hotărîre a unui înalt sfat bisericesc, care să apără de atacul unui om, a unui ministru, și în apărarea sa să razimă pe o lege întărită de însuși Maestatea Sa, — pe cînd porunca ministrului contra căreia să apără, e o simplă volnicie ticăloasă și carea ea calcă în picioare și prescisele acelei legi?

Ar fi ca Maestatea Sa să consfințească pe cei-ce necinstelesc legile iscălite de Maestatea Sa, în loc ca ei să le apere!

Nu credem cu puțință un lucru atit de fără Dumnezeu!

Procesul „Libertății”

pentru „Piatra Libertății” și „Crucea lui Iancu”.

Azi, Vineri, pe cînd încheem acest număr de foaie, stă înaintea curții cu jurați din Cluj dl *Ioan Mihuciufudeanul*, cancelist în cancelaria advocațională a dlui deputat Dr. Iuliu Maniu din Blaj, — pentru corespondența ce a trimis »Libertății» în Novembre anul trecut, publicată în numărul 47 al foii noastre sub titlul „Fărădelegea dela Blaj!”, în care descria mișelia ce s'a săvîrșit în noaptea de 16 spre 17 Novembre, cînd niște bandiți nedescoperiți, au sfîrșmat cu dinamită „Piatra Libertății” de pe șesul de lîngă Tirnavă zis »Cîmpul Libertății» și Crucea din dealul viilor, zisă »Crucea lui Iancu», pentrucă dela acea cruce ar fi slobozit Iancu cel dintii tun de cireș, al său, cînd s'a deschis focul de apărare al legiunilor sale în 1848.

E o corespondență, după părerea noastră, nevinovată, scrisă cu multă stăpînire de sine, — totuși procurorul a aflat că prin ea să „ațîță” la ură asupra Ungurilor, deși nici o pomenire de unguri nu este în toate corespondența! Și-a făcut proces. Azi stă în fața juraților, ca să facă lege asupra dsale pentru cele scrise acolo.

Nu putem da în acest număr raportul întreg. Dăm numai știrea telegrafică ce ni-a venit despre judecată. Iată-o:

DI I. Mihuciufudeanul judecat la patru luni arest de stat, 300 cor. amendă în bani și purtarea cheltuelilor de proces!

Dare de samă amănunțită vom aduce în numărul viitor, dela dl *Coriolan Pop*, stud. iurist, trimisul foii noastre la pertractare.

Desp. Oraștie al „Asociațiunii”

— A doua excursiune. —

A doua excursiune în amintirea lui Șaguna s'a făcut din partea comitetului dela Oraștie al Despărțămîntului Asociațiunii Duminecă în 7 Novembre la comunele Șibișel și Căstău.

Dimineața la 8 ore, pe un timp cam ploios, comitetul în 2 trăsuri își i-a drumul spre Șibișel și pe la 9¹/₂ ore sosesc în Șibișel, ia parte la sf. Liturgie, care s'a ținut de astădată în biserica din deal, o biserică cam micuță, dar curată. După sfîrșirea sf. Liturgiei preotul protopop onorar E. Popovici, salută comitetul despărțămîntului Asociațiunii din Oraștie, care și-a luat osteneala de a eși la Șibișel cu prelegere în amintirea lui Șaguna și își invită poporenii a fi cu răbdare și a asculta la cele ce vor auzi dela domni veniți la ei.

În cuvîntul directorul Despărțămîntului dl I. I. Lăpădat, care cu graiu ales arată scopul venirii de azi la Șibișel, scoate la iveală cîteva date mai însemnate din viața lui Șaguna privitor la întemeierea

Asociațiunii și apoi dă cuvînt tînarului funcționar P. Manole, care își cetește disertația sa despre Șaguna, arătînd cum nainte cu 3 săptămîni. mulțime de Români s'au adunat la Reșinar pentru prăznuirea amintirii lui Șaguna, dela nașterea lui 100 ani; arată ce va să zică a sărbători? că însemnează a-și aduce aminte de un om mare sau de o faptă mare, pe care o prăznuiești. Spune despre Șaguna cît era de strict și cerea îndeplinirea poruncii sale, spre a fi ordine în viața de obște a așezămîntului ce conducea. Ordine, care așa de s'ar ținea și azi peste tot locul și în toate!

Arată cum Șaguna a lăsat o avere de 600,000 cor. după moartea sa, cu toate că nu era zgîrcit, ci chiar darnic, dar nu cheltuia pe nimicuri ci numai pe lucruri de folos! Multe lucruri frumoase și instructive a spus dl Manole despre Șaguna.

Conferința a fost ascultată cu înare aminte și prelegătorului a fost viu aplaudat.

A urmat directorul despărțămîntului spunînd că amintirea lui Șaguna nu s'a sărbătorit numai la noi în Ungaria, ci și în România, alocurea în Bucovina, ba chiar și în Macedonia, leagănul de unde să trage Șaguna. Drept recunoștință amintirea lui Șaguna fiecare familie va primi un chip frumos de al marelui bărbat pe care să-l pună în rame și să-l pună în casă alături de cei mai dragi ai săi, să-i numere pildele și amintirea lui să o păstrăm cît vom trăi pe aceste plaiuri!

Să împart apoi fotografiile gratis, foarte frumoase, cumpărate dela administrația foii „Libertatea” din Orăștie, — precum și câteva alburi modele de țesături din colecțiunea Dșoarei Cosma.

Părintele Popovici mulțumește comitetului pentru osteneala ce s'a luat de a sărbători amintirea de 100 ani a lui Șaguna la Sibiu.

Masa s'a luat în casa ospitalului dl Nic. Stefanescu, unde dșoara Valeria Ștefanescu a servit foarte prevenitoare și cu drag.

Pe la 2 ore p. m. comitetul și-a luat drumul către frunțașă comună Căstău. Aici părintele Andrei primește cu drag pe oaspeții. Să face vecernia în spațioasa și frumoasa biserică a Căstăienilor. Cu toate că era după amiază și au fost 3 oșpeți în ziua aceea, oamenii s'au adunat în număr frumos. Li-să tilcuesc scopul venirii, ca și la Sibiu, și să cetește conferința despre Șaguna. Să împart și aci fotografiile cam 150 buc., câteva modele de țesături gratis, pe cari le primesc cu drag Căstăienii. Astfel s'a făcut și a doua excursiune în amintirea lui Șaguna.

Unul din cei de față.

Uriășele crime

ale vremilor noastre „moderne”.

Parisul din țara Franțuzască și Szabadka din țara Ungurească, sunt două orașe, asupra cărora stau ațîntite privirile lumii, de 2 săptămîni.

Că și la Paris și la Szabadka, în același timp, stau în fața judecătorilor două femei, învinuite fiecare cu cite o crimă uriașă: că și-au omorît pe dulcele lor mame!

Iaca, pe scurt, ce-i cu cele două femei amîndouă femei din case mari, din familii învățate...

La Szabadka.

La Szabadka trăia nainte vreme un avocat de frunte, Boldizsár Haverda, om tare bogat. Ajunsese de avea avere de aproape jumătate milion! El a avut o fată tare frumoasă, pe Maria, pe care însă, de ce, de ce nu, mama ei nu o putea suferi de fel. Încă de fetișcană în păr o ura, că vedea în ea o fire neastîmpărată, mîncinoasă, rea. Și cînd s'a măritat, și-a ales bărbat fără voia părinților. Adecă mai bine zis l'a cules, decît l'a ales, că domnișoara era silită să se mărite, de nu voia să se vadească despre ea o rușine mare! S'a măritat. S'a mutat la Budapesta și a început a duce viață pe picior mare. Au început a face datorii. Tatăl fetei a plătit cit a plătit. Dela o vreme s'a săturat de plăți și n'a mai plătit. Într'aceea tatăl ei moare. Mama ei nu vrea să audă de ea. Cînd a cerat odată să se împace cu mamă-sa și i-a dus să-i arate și pe fetița ei, pe care n'o văzuse, mama i-a răspuns: „Du-te să nu te vad. Și mai puțin să-ți vad acel puin de căteal...” Bărbatul dela o vreme a părăsit-o și el. Că a văzut-o ce flușturată și făcătoare de datorii e. Ea a început acum a trăi cu bărbăți cari lăcomeau la frumseța ei. În timpul din urmă mai ales doi inși îi umblau tare în călcîie: unul Jánosy, altul Voitha. Cel dintîi om fără căpății, cest din urmă slujbaş de poștă. Indrăgiți amîndoi de ea. Îndeosebi Jánosy. Acesta era în stare să facă tot ce ar fi simțit că e pe placul iubitei sale, ca să-i între cît mai tare în voie.

În toamna anului trecut o veste mare făcu să răsune țara: pe bătrîna văduvă Haverda, femeie la 70 ani, a omorît-o un necunoscut cu 2 focuri de revolver, în cîmp lângă Szabadka, pe cînd cobora spre sară dela vie!

Multă vreme nu s'a putut ști cine să fie ucigașul. Dar după un timp oare-care, tot s'a dat de urma lui: a fost Iánosy, iubitul frumoasei fiice a văduvei omorîte! Și acela spune, că a săvîrșit fapta cu știrea iubitei sale care nu l'a desmintat, ori l'a chiar îndemnat la asta, ca așa să ajungă mai iute a moșteni averea mamei sale și a avea cu ce să-și ducă viața încă și mai destrăbălătă ca pîn' acum. A știut de asta și celalalt iubit, Voitha, și așa acum stau toți trei nainte judecății: Iánosy ca ucigaș, Haverda Mariska, ca dînd încurajare la omor de mamă, și celalalt draguț al ei ca părtaș în felul său și el!

Jurații au stare grea. Că dovezi nu sunt, decît recunoașterea ucigașului, iar femeia tăgăduiește!

— Până Mercuri a ținut pertractarea. Mercuri însă, cînd să vie la rînd vorbirile de acuză și de apărare, apoi judecata, — la cererea avocatului apărător al Mariei Haverda, procesul a fost întrerupt și amînat pînă la altă curte cu jurați (peste 3 luni). Dar poate nici nu să va mai pertracta în Szabadka căci aci și procurorul și tribunalul au făcut atîtea greșeli în umblarea cu procesul, că judecata lor ar trebui să fie și așa nimicită.

La Paris.

Femea care la Paris își așteaptă judecata, e tot una din cele ridicate de soarte cit mai sus! O femeie frumoasă, care și-a luat de bărbat pe un pictor, (zugrăvitor de chipuri), un om foarte bun, blînd, tă-

cut, lucrător, care își vedea numai de pinzele lui pe care zugrăvea, și foarte puțin vedea ce face frumoasa sa femeie! Iar ea bătea pe afară ușile domnilor mari, fiind amanta la oameni așa de sus puși, ca — între alții — chiar președintelui republicii franceze de pe acea vreme, Felix Faure!...

Odată un mare bogătaş, un văduv cam trecut altfel, întrebă de cineva de ar lua el pe nevasta cea frumoasă a pictorului Steinheil dacă s'ar despărți de bărbat, el ci-că ar fi zis, că femeie despărțită el n'ar lua nici odată. De-ar fi văduvă, poate că ar lua-o!

Hop! Peste cităva vreme, unde e moarte groaznică? În casa pictorului! Pictorul Steinheil a fost aflat în toamna anului trecut, ucis în casa sa, iar pe lingă el ucisă și mama nevestei sale, care locuia la el, și numai frumoasa lui nevastă a scăpat neomorîtă!...

Dimineața ea a fost găsită în casă legată de mâni și de picioare de pat, cu gura astupată cu vată, ca mi-te să nu poată zbiera, și mama ei și bărbatul morți în odaia de-alături!

Și ea spunea că trei hoți cu fețele mascate (coperite) au străbătut în locuință și au săvîrșit omorul și le-au furat citeva zeci de mii și pe ea au legat-o și i-au astupat gura să nu poată striga!

După cercetări în dreapta și în stînga și după descoperirea multor semne bănuitoare, frumoasa amoretă a domnilor mari, a fost pusă frumusețea în arest, că e vădit din zeci de fapte și împregiurări, că ea însăși și-a ucis bărbatul, ca să rămînă „văduvă” frumoasă, s'o poată lua cel cu averea! Iar pe mamă-sa a omorît-o fiindcă mereu o certa pentru viața ei destrăbălătă, și voia să scape de ea. Ba, mai știi, poate o văzuse cînd și-a omorît soțul!...

Toată lumea o știe și o crede vinovată. Ea însă tăgăduiește în ruptul capului. Și dovezi nu-s, decît semne și păreri și pași vînzători de-ai ei!

E foarte greu pentru judecători ce să zică. Lumea așteaptă cu mare încordare sfîrșitul și acestui proces fioros.

Prăznuirea lui Șaguna de meseriașii nostri.

Conferința dlui Petru Manole.

(Incheere).

Dl Manole arată mai departe în conferința sa, ce planuri mari avea Șaguna pentru școala română, ca izvorul dătător de cultură poporului, neamului, sus și jos.

Planul lui fusese foarte mare, dar împrejurarile grele, lipsa de mijloace, nu l'au lăsat să-l ducă la îndeplinire! — El plănuise 6 gimnazii românești întregi, (cu cite 8 clase): în Sibiu, Deva, Cluj, Chioar, Cohalm, Brașov, și 6 gimnazii cu cite 4 clase, în Făgăraș, Alba-Iulia, Sighișoara, Brad, Brețcu și Abrud, apoi 6 școli reale în Hălmațiu, Murăș-Oșorheiu, Hațeg, Ofenbaia, Mijloceni și Șimleu. — Ne putem închipui, unde ar fi astăzi poporul nostru, dacă, după dorința lui Șaguna, el ar fi fost încins cu un astfel de briu de școli mari, ca altare a culturii naționale!

Dacă atunci înțelegea el planurile acestui mare bărbat și jertfa totul pentru intruparea lor, că el putea să le intrupeze, că îl lăsa să deschidă școli cite vrea și cît vrea de mari, — sau dacă macar dela el pînă azi, ar fi jertfit și ar fi înălțat macar jumătate din acele școli! Ce cetate tare am fi azi noi Români!

Mare a fost deci Șaguna pentru biserică noastră, dar poate mai mare a fost el ca om politic, ca bărbat de stat și diplomat. S'a zis de unii dușmani ai lui Șaguna, că lui i-a fost ușor să ajungă roadele pe care le-a ajuns pentru Români pe toate terenele, de oare-ce el a făcut totdeauna „politică guvernamentală” (adecă a mers cu stăpînirea). O cercetare cît de cît a vieții și lucrării lui Șaguna dovedește însă, că această vorbă nu răspunde adevărului. E adevărat, că Șaguna a stat în legături de pretenie cu mulți dintre ocîrmuitorii de pe timpul său, dar au fost între ei și de aceea, cu care a purtat luptă desnădăjduită pentru drepturile poporului său, cum a fost ministrul de culte și instrucțiune publică Leo Thun și guvernatorul Ardealului Wohlgemuth. Cei-ce i-au fost pretini, au ținut legături de pretenie cu el pentru însușirile lui personale, pe care le-a prețuit însuși Împăratul care l'a numit de sfetnic din lăuntru al său și i-a, dat titlul de baron! — Nu că era omul stăpînirii, este dară izbînda politicii lui Șaguna, ci chiar naționalismul, iubirea lui de neam și lege, pentru care lucra, și dacă cineva îl spriginea în lucrarea sa asta, îl avea în prețin, dar cel-ce i-să punea în cale, găsea în el un puternic luptător potrivit!

— Până și pe terenul organizării economice a poporului nostru și-a dat conlucrarea sa, îndemnîndu-l să-și dea copiii la meserii, căci cu mintea sa ageră vedea de pe atunci lipsa clasei noastre mijlocii.

„La meșteșuguri turmă iubită! la meșteșuguri!”, căci fiind tu numărătoasă poți forma din fii tăi oameni învățați, cari să-ți apere drepturile, meșteșugari, cari să-ți înmulțească și susțină economia națională, soldați buni adevărați, cari să-și verse singele pentru patrie și împărat, și totuși să rămînă destui și pentru lucrarea pămîntului” (zice Șaguna în circularul său Nr. 455 din 1855! Așa îndeamnă el poporul. Cît de bine a înțeles el lipsa păturei mijlocii la noi se poate vedea și din faptul, că în anul 1867 cînd redactorul Telegrafului Nic. Cristea, vine cu planul înființării unei Reuniuni a meseriașilor români din Sibiu, Șaguna sprijinește din toate puterile această pornire și ia tinăra Reuniune sub patronajul său!

Iată deci, că meseriașii nostri au cuvinte a serba amintirea lui Șaguna, de oarece prin aceasta ei își îndeplinesc datoria față de patronul celei dintîi Reuniuni de meseriași români.

Amintirea faptelor lui mărețe să ne îndemne și pe noi cei adunați astăzi aici, să ne îndeplinim cu sfîntenie datorințele față de neamul nostru și față de cultura lui!

Așa să fie!

Din America.

— Societatea „Frăția Română“ cîns-
tînd deosebit pe dl Dr. Al. Vaida. —

Românii din America își înciri-
pează în fiecare orașel în care să
afle ei mai multiceii, — cîte-o so-
cietate de ajutorare, care e toto-
dată și o însoțire a lor între sine
pentru a să ști unii pe alții, a a-
vea unde să mai întîlni unii cu
alții, — lucru cuminte și bun.

În Jounstovn (statul Ohio) Ro-
mânii întruniți în societatea „Fră-
ția Română“, au hotărît, că pe
steagurile Societății și pe emble-
mele (cocardele, stampilele, firmele)
societății, să se pună chipul și nu-
mele dlui deputat *Dr. Alex. Vaida-
Voevod*, ca oarecum semnul de o-
noare, de fală, al Societății!

Asta în semn de deosebită lu-
are aminte și recunoștință din par-
tea Românilor din Jounstovn pen-
tru luptele duse de dl Dr. Vaida
în dieta din Pesta, pentru neam.
Iar prin Statutele societății l'au
ales Președinte de onoare al lor.

Societatea a înștiințat despre
asta pe dl deputat prin o scrisoare
călduroasă, la care au alăturat și
o cocardă de cele nouă cu chipul
dlui Dr. Vajda.

E tare îmbucurător că frații nos-
tri duse în America, acolo unde pot
gusta deplină libertate, — o folo-
sesc pe aceea pentru a face să se
răverse în chip așa strălucit sim-
țămintele sufletelor lor în cele na-
ționale, arătîndu-și înclinarea și
alipirea lor spre cei mai bravi lup-
tători ai neamului, cari merg pe
cele mai luminoase, deși cele
mai spinoase cărări în lupta pen-
tru neam!

Fond național.

Tot din America să dă știrea,
că, la îndemnul și stăruința dlui
preot Sim. Mihălțan din Indiana-
Harbor, s'a înființat un „Fond na-
țional-politic“, cu scop ca din
venitele lui, să se ajutore foile ro-
mâne de acasă (din Ardeal și Un-
garia) în lipsele și în greul lupte-
lor lor!

Scrisoare din Budapesta.

Socialism ori naționalism?

Dr. Racovsky ascultat de mese-
riașii români din Pesta.

Partidul social-democrat al me-
seriașilor români din Budapesta, a
ținut în sara de 7 November o se-
rată-literară, cu un program destul
de bogat.

Punctul întii al programului era:
„Naționalismul și expulzarea tova-
rășului Dr. C. Racovsky din Româ-
nia“. După asta urmău alte puncte
destul de frumoase și bine alese,
ca: „1907“, poezie de Vlăhuță; „In
presorea“, de Coșbuc; „La icoană“
(Vlăhuță); cîntece populare și altele.
Tinerimea română universitară

Încă a luat parte într'un număr mai
restrîns la actastă întrunire a me-
seriașilor nostri, vrînd să dea ast-
fel dovadă, că înțelege prea bine
rostul acestor întruniri și că nu
desprețuește pe meseriașul român,
ci dorește, ca să lupte împreună cu
el, și ajutat de acesta în marea
luptă a vieții noastre, pe care tre-
buie s'o purtăm uniți cu toții.

Mare ne-a fost însă mirarea, cînd,
după vorbirea de deschidere a pre-
ședintelui, acesta dă cuvîntul *Drului
Racovsky* însuși! Toate privirile să
îndreaptă spre masa din colț, ca
să vadă pe acela pentru care să
făcurea atîtea tulburări în Țara-româ-
nească, cu vre-o cîteva zile mai
înainte.

Și aci s'a întîmplat apoi aceea,
ce rămîne o vecinică rușine pentru
muncitorii și meseriașii români din
Budapesta, — dacă ei au știut
nainte despre ce va vorbi „tovară-
șul“ Racovsky și totuși i-au dat
loc să vorbească!

Pe cînd universitarii români pri-
veau aprinși și scîrbiți, meseriașii
ascultau cu drag, cum un tras-îm-
pins ponegreă ce-avem noi Româ-
nii mai sfînt: *neamul și moșia!*

Lor le făcea plăcere să privească
pe acest Racovsky și să asculte,
cum acesta caută să le dovedească,
că „naționalismul nostru
nu e, decît interesul unei
singure clase sociale!“, că
el și-a trăit vremea; și că de-acum
înainte „socialismul e duhul
vremii“, sau mai bine zis in-
naționalismul (adecă să nu
te mai ții de nici un neam, de nici
o lege, să fii al nimănui!

Bine, frate Române, dar nu-ți
stă mîntea 'n loc, cînd vrea cineva
să-te învețe să te lapezi de ce ai
și tu mai scump de neamul tău
de care cînd te vei lăpăda, lăpă-
dat vei fi de cei fără neam și fără
țară și din moșia ta! Că într'a-
colo merge pornirea oamenilor de
un cap și de o inimă cu Rucovsky,
că să nu mai prețuim întru nimic
neamul, nici religia (biserica),
ba și *averea* să fie supusă la alte
legi; cam așa, că: să fie *tot* al *tu-
turor!* Cea-ce ar duce la aceea că
să ți-se iee și ție ori părinților tăi
moșioara agonisită ori moștenită
dela părinți, și să se împartă cu
toți adușii de vînturi, cari n'au nici
țară nici lege, nici neam, nici bi-
serică — și nici moșia!

Ce ne-ar mai trebui, atunci, ca
să perim de tot? Mai are oare
vre-un rost viața, cînd tu nu te
mai simți legat de nimic pe lume?
D'apoi că ești atunci iar dus napoi
la starea de sălbatec!

Meseriașii români din Budapesta
ar trebui, ca 'n întiiul rînd să ție
și ei la neamul lor, și numai după
aceea să fie socialistii Imprejură-
rile, în cari trăim noi Românii din
regatul ungar, sunt de așa natură,
că trebuie să ținem la națiolis-
mul cel mai curat, după pilda

celorlalte popoare din țară, chiar
după pilda poporului maghiar, care
tocmai ținînd cu o neînfrîntă tărie
la naționalismul său, a ajuns a-și
cucerii loc de onoare și de condu-
cere, pe care altfel nu și l'ar fi pu-
tut zmulge.

Nu vreau însă să zic, că me-
seriașii din Budapesta n'ar fi și Ro-
mâni buni, dar nu-'s destul de
bunil (Invitările nu le-au tipărit
la tipografia românească ci la una
jidovească). Fără îndoială, că ei au
și porniri frumoase, și să cultivă și
în multe direcții, ceea ce-'s dove-
desc și prin dese ședinți literare.

Pe un „bulgăroi cu ceafa groasă“
însă, să nu-'l primească cu brațele
deschise, cum au primit pe Racovsky
cel fără țară! Nu streinii trebuie
să ne, conducă pe noi, ci noi în-
șinel *Avem* și noi, har Domnului,
fruntași, cari ne înțeleg năcașurile
și cari luptă din răsuputeri, ca să
ne ridice neamul din întunericul și
noroiul, în care tînjim! Aceștia să
ne fie lumina după care să ne
luăm, precum la ei cerem ajutor
în nevoile vieții noastre, și nu cu-
tari vîntură-țara, cari nu vinează,
decît după parale și interese pro-
prii!

A cred apoi, că fruntași nea-
mului nostru, ar fi niște oameni,
cari nu văd, sau nu vreau să vadă,
că ce deosebire e între clasele so-
ciale de azi, e o un cuget nedrept.
Dar oamenii nostri conducători
nu voesc ca dindeosebirea de clase
(țărani meseriaș, cărturari) să se
facă și deosebire de *simțăminte*,
deosebire în inimă! Nu! Ci toți
împreună, ori de ce trepte am fi,
formăm la oaltă același *neam*,
întocmai precum picioarele, cu mă-
mile și cu capul formează același
trup! Și un scrintit e cel-ce ar
zice: voi mînilor nu mai țineți cu
picioarele astea de sub voi, ori cu
capul de peste voi, sau voi urechilor
nu mai slujiți alături cu ochii
aștia, — așa un scrintit e cel-ce
îndeamnă pe meseriași nostri a nu
mai ținea una cu grosul poporului
de același neam, ci a să răsleți, a
să rumpe de cătră el și a să face
pe sine — al nimărui!

Așadar ce-i mai cuminte să fi
oare, naționalist sau socialist înțele-
sul stricat propoveduit de Racovsky.
E bine să ai un econom, veduit
de o lege, sau nici neam, nici bi-
lege? Judece fiecare. Om cu capul
la loc!

Meseriașii din Bpesta, nu mă 'n
doiesc, că ghicesc, adevărul fiindcă
văzură că de pildă, tinerimea uni-
versitară ce i-a onorat cu venirea
la serata lor, judecînd cinstit lu-
cru, după vorbirea lui Racovsky,
a părăsit scîrbită sala „ca să arate
anume aceea“ că, ea *nu poate* sta
la un loc nu aceea, cari string la
pept pe dușmanul neamului
nostru! Și bulgarul Dr. Racovsky e
un dușman scîrbos al Românilor!

B.

Răscoalele țărănești în Rusia.

Știrile mai nouă spun, că lă-
nceputul acestei săptămîni în
gubernia Valhiniei, la Sotimir,
pe moșiile Prințului Ledohovsky,
*țărani s'au răscolat, punînd foc
și omorînd pe toți slujbașii prin-
țului, de pe moșie!*

N'a scăpat ne-omorît nici un
logofăt de moșie!

Țărani au fost atit de a-
prinși contra stăpînirii de pe
moșie, că dacă li-s'au deslăn-
țuit odată toată patima și a-
izbucnit din ei toată durerea
adunată peste ani — s'au slo-
bozit la crime îngrozitoare, —
păreau cu totul sălbateci con-
tra stăpînirii moșiei!

Cînd a aflat poliția și a gră-
bit să vină în ajutorul celor
strimtorați, era prea tîrziu! A-
ceia erau suflați de pe lume!

Ba i-a umblat și poliției rău
de tot. Cînd a mers întiiia ceată
de polițiști, țărani înfuriați au
sărit și asupra lor și au omorît
și dintre ei pe 40!

Au venit apoi Cazacii (sol-
dați) și s'a dat încăerare între
ei și țărani. Cazacii arestaseră
mai mulți țărani ce li-au căzut
în drum. Revoltații aflînd de
asta, au sărit asupra căzacilor
și i-au pus pe fugă și pe aceș-
tia, cu perderi și de-o parte și
de alta, și și-au slobozit din prin-
soare pe 60 din țărani ce că-
zuseră prinși!

Acum a pornit guvernorul
Volhiniei cîteva escadroane de
Ulani (soldați călăreți) contra
țărănilor răscolati.

Să fac mari sforțări ca răs-
coala să nu treacă mai departe!

Correspondență.

Bistrița, Nov. 1909.

Onor. Redacțiune!

Deși dl Gregoriu Pletos, fost
profesor și catichet la gimnaziul din
Năsăud, a fost ales de protopresbi-
ter în tractul Bistriței încă la 28
Noemvrie n. 1908, din cauză că nu-
mai în decursul verii trecute s'a
putut penziona ca profesor, insta-
larea i-s'a putut face numai acum
la 27 Octomvrie n. c. prin delega-
tul arhiepiscopesc din Sibiu, dl
protosincol Dr. M. E. Cristea.

I-s'a făcut o foarte frumoasă
instalare! Pe lîngă un popor foarte
numeros și pe lîngă preoți și in-
vățători gr-or. din tractul proto-
presbiteral al Bistriței, au luat parte
și toți fruntașii români din Bistrița,
fără deosebire de confesiune.

În ziua de 27 Octomvrie n., di-
mineața la 9 ore, dl Gr. Pletos în-

soțit de părintele protosincol Dr. E. Cristea și o mulțime de popor și intelectuali, s'a înfățișat la poarta modestei capele gr.-or. în fața căreia, din partea reprezentanței bisericești, s'a fost ridicat o mîndră poartă triumfală cu inscripția: „Bine e cuvîntat cel-ce vine în numele Domnului“. Părintele Pavel Beșu, fost administrator parochial, prindîndu-i cheia și Sf. Evanghelie, i-a ținut o vorbire tare frumoasă, care a mișcat până la lacrimi pe mulți credincioși. Apoi fetița de 9 ani a dlui Ioan Popovici, Emma, i-a dat un frumos buchet de flori albe cu o mică și drăguță salutare în versuri.

*Iubit părinte sufletesc,
Cu drag la tine azi privesc.
Și dela Domnul sfînt ceresc,
Din inimă îți doresc
Să dea Cerul îndurat
Să fi un suflet luminat,
Pentru cei-ce te primesc
Și pentru 'ntreg neamul românesc!
Iar dela mine, o mititică,
Primește această floriceică.
Să-ți fie spre mîngădere,
Că Românii în veci nu pier!*

Intre frumoase cîntări bisericești am intrat apoi cu toții în modesta capelă, unde serviciul divin a fost celebrat de mai mulți în frunte cu părintele protosincol și noul protopop.

La urmă părintele Dr. Cristea a rostit vorbirea de introducere, frumoasă și pătrunzătoare mișcînd viu inimile credincioșilor. A răspuns luminat noul protopop! După serviciul Dumnezeesc, dl Vasile Bălan, fostul administrator protopresbiteral, a fost distins cu briu roșu pentru vrednicia dsale în slujba bisericii și școalei, — ceea-ce a făcut bună impresie între cei de față.

A urmat banchet în ospătăria dela „Regele Ungariei“, unde, pe lângă preoți și învățători gr.-or. din tract, au luat parte și toți fruntașii Români din Bistrița și unii și din Năsăud, fără deosebire de confesiune. După mai multe vorbiri și o petrecere foarte însuflețită, s'a colectat cu pălăria în favorul „Reuniunii meseriașilor români din Bistrița“ 71 cor., care sumă să va da spre ajutorarea Țeniciilor români sub numirea de fondul „Gregoriu Pletos, protopop“.

Dea bunul Dumnezeu, că unirea și frăția care s'a văzut la această dată între Românii gr.-or. și gr.-cat. din Bistrița și jur, să nu piară niciodată fără tot mai mult să crească!

g. r.

Un român soldat american,
călătorind cu armata americană dela
Statele Unite la insulele Filipine

(Urmare).

În largul apelor, vîntul sufla tot mai tare în jurul nostru, ca din zepte guri de bălauri, așa că vaporul cît era de mare, a început să legăna de valurile ce să imbulzeau spre el neliniștindu-l. Dela o vreme văzurăm că urcă pe valuri

ca pe mici coline și iar coboară ca spre fundul unei văi, apoi urcușul e tot mai înalt și scoborîșul tot mai adînc, până văzurăm că e dus pe coaste de valuri acūși ca o găoace de nucă ușoară! Ci el pufăind din greu, lupta contra lor și le despica. Legănăturile însă ajunseră așa de tari, că noi trebuia să ne ținem cu mâinile de paturi ca să nu ne răsturnăm nainte ori pe spate. Pachetele noastre, (coferete, geamantanele) părea că vreau să învețe a umbla în picioare, așa porneau cînd încoace cînd încolo, unele mai speriate săreau chiar jos de pe polițele lor!. Dela o vreme n'am mai putut eși afară, ci trebuia să stăm tot în cabinele noastre de dormit, — că marea fiind furtunoasă vaporul era scuturat rău de valurile ei. — A dat apoi pe urma acestei legănări boala de mare peste noi, cu groaznica ei greață, silă, amețeală!. Eram aproape toți bolnavi! La vremea mîncării ne întrebau că mîncăm, dar nime nu voia nici să vadă mîncarea, deși unii nu mîncase de 2 zile ori și de 3.

Abia în ziua a 4-a și a 5-a s'a liniștit iară vremea pe mare. Vaporul nu mai era legănat așa turbat, a început a merge iară lin, măestros, marel și repede, — și sila noastră să prefăcu iară în voie bună! Nu mai eram bolnavi, puteam mînce și bea, eșeam afară pe bord să privim nesfîrșitul apelor verzi, și minunatul răsărit de soare dimineata, cînd marea pare spre răsărit o văpae de foc, sau marelul apus al soarelui, ca o culcare a a lui în valuri, care nu să poate descrie, cît e de interesant și frumos!

După călătorie de 14 zile tot pe ape, iaca în 2 Martie ne vedem aproape de un țarm de lume: so-sim la inzulă minunată Madeira (portugeză). Cînd am văzut iar uscatul, săltam de bucurie. Vaporul înaintează spre port (stația de corăbii). Vedem țarmurul tot apropiindu-să de noi. Turnurile de biserici și casele sunt tot mai deslușite și mai mari. Iată-ne aproape. Vaporul își domolește pașul. Bucuria noastră e neastîmpărată. Iaca vaporul să oprește. Ancorele (opritorile) zurue cu lanțurile lor grele lăsîndu-să spre fundul apelor și legînd vaporul în loc.

Saltînd de bucurie ne-am dat jos pe uscat și am luat-o razna prin orașul Funkell, să vedem frumusețile lui. Totul era aci verdeață și viață. Toți feciorii grăbiră să guste din prea renumitul vin de Madeira (care în Europa să vinde numai ca leac). Fiecare cu un păhar în mîna gusta din prea bunul nectar, — și ne veseleam că am scăpat cu bine de furiosul Ocean, care, precum să știe, e totdeauna furios, cu valuri mari, și pe care călătoria e mai primejdioasă, aci întîmpîndu-să cele mai multe nenorociri vapoarelor!

După gustarea cite unui păhar de vin bun, ne luarăm și cite-un lucru ceva, de aducere aminte (suvenire), ca ori-cînd l'om vedea în viață, să ne aducă aminte de această zi frumoasă și dulce din tinereța noastră!
(va urma),

NOUȚĂȚI

Cărți românești la Orăștie, nu e iertat să se mai vîndă?

Zilele acestea a fost în redacția foii noastre Românul călător, Petriș Savu, care umblă pe la țiguri ca vînzător de cărți de tot felul, mai ales cărți bisericești, de povești, calendare și alte cărți nevinovate și iertate în negoțul de cărți din țară.

Și ne a spus măchnit bietul negustor, că deși are carte cu concesiune (ingăduință) în toată forma, scoasă dela vicișpanul comitatului Hunedoarei, de a putea vinde ori-ce cărți în piețele din comitat, — carte pentru care a plătit la facere 12 fl. (24 cor.), și după care plătește 6 cor. dare pe an, — totuși dl căpitan de poliție din Orăștie, nainte cu 2 săptămâni, l'a oprit atît pe el cît și pe alți doi soți călători cu el, pe Nicolae Petriș și Miron Petriș, i-a oprit pe toți a mai vinde cărți românești în piața Orăștiei! Bietii oameni au fost siliți a-și pacheta cărțile și a pleca.

Nu ne putem închipui temeiul pe care s'a răzimat dl căpitan cînd a făcut această opreliște, și aducînd lucrul la cunoștința magistratului și comunității orașului nostru, cum și a deregătorilor dela comitat, rugăm să se dea deslușirile de lipsă, — pentru că ne pare că stăm în fața unui fapt de volnicie, care trebuie supus discuției la locurile chemate, și cel-ce l'a săvîrșit trebuie învățat că până unde îi merge dreptul ofi-ciului și care e hotarul peste care trecînd, să calcă legea și buna ordine în stat, prin chiar cei puși să o păzească pe ea!

*

Izbînda dlui Vlaicu, tinerul și talentatul inginer dela Bîntînți, a fost la București mai mare decum nădujduia însuși dl Vlaicu, cînd a plecat la București, — mulțumită întrevenerii poetului Goga, cel cu mare vază la bărbații cu trecere din Țară. Arsenalul armatei române a primit asupra-și sarcina a fabrica trei mașini de odată, după chipul și planul dat de dl Vlaicu. Iar pentru că lucrarea să iasă desăvîrșit, dl Vlaicu a și fost angajat ca inginer al arsenalului, bine plătit, avînd a-și supraveghia însuși fabricarea mașinilor. Și toți au nădejdele cele mai bune. Că toți au fost și sunt de părere că mașina e mai simplă și chiar de aceea mai bună ca alui Blieriot și a altora!

Dl Vlaicu a plecat deja la București la noul său post. A dus și pe un frate al dsale, lăcătuș, la același arsenal.

Li dorim cel mai strălucit viitor!

Sfințirea bisericii din Cioara. Comuna Cioara (lîngă Vințul de jos) ajungînd a-și sfinși zidirea noiei sale biserici — o biserică măreață, modernă, a cărui chip îl aducem în adausul nostru literar „Foaia Interesată“ de azi, — a hotărît sfințirea bisericii pe Dumineca viitoare, ziua sfinților Archangeli Mihail și Gavriil.

Comitetul parochial din Cioara, vestind despre asta toată obștea, roagă indeosebi pe frații creștinii din vecinătate, să onoreze această prăznuire a fraților lor din Cioara mergînd cît mai mulți a lua parte la sfințire, — la care va veni un domn asesor din Sibiu ca trimisul I. P. Sfinției Sale Metropolitului. Și îi roagă pe toți cei cu inimă nobilă și bună, a asculta glasul rugător al creștinilor din Cioara, (vezi rugarea în „Foaia Interesată“ la urma istoricului bisericii) ducînd cu sine, care după putință, și ceva ajutor, dar cuvios, cu care să sprijinească năzuința bunilor creștini din Cioara, de a-și și împodobi prea frumoasa zidire ce au înălțat ca sfînt locaș.

După sfințire va urma masă comună (banchet), la care pot lua parte cei-ce doresc, pe lîngă o plată potrivită, — iar seara să va da Concert cu cîntări alese, din partea unui grup de inteligenți din jur. Venitul dela Concert va fi dat și el tot pentru împodobirea bisericii. Fie dar cu drag sprijinit!

Adunare de învățători. Adunarea ordinară de toamnă a despărțămîntului Sibiu, aparținător „Reuniunii învățătorilor greco-cat. din arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș“ să va ținea la 3 Decembrie st n. 1909. la 8 ore a. m. în localul școalei gr.-cat. din Sibiu, după un bogat program!

Moarte. Iuliu Rațiu, asesor consistorial și protopop gr.-cat. în penziune, care ducea de cîțiva ani viață retrasă aici în Orăștie, silit la asta de morb, — a răposat după un morb greu și îndelungat, Vineri în 5 Novembre în anul al 45-lea al etății și 23 al preoției.

A fost înmormintat în chip cuviincios Simbătă în 6 Nov. în cimiterul gr.-cat. din loc. Moartea părintelui protopop Rațiu a trezit sincere păreri de rău între toți cîți l'au cunoscut, căci era un om bun și pacînic. În veci pomenirea lui!

— Bucur Opincar, originar din S.-Sebeș, așezat de mai mulți ani la Orăștie, a încetat din viață după un morb greu și îndelungat, Luni în 8 Noembrie n., în anul al 82-lea al etății. Odichnească-l Domnul în pace.

*

„Matca“, inst. de credit în Cebea.

AVIZ.

Prin aceasta să aduce la cunoștința on. publică că „Matca“, institut de economii și credit, societate pe acții în Cebea, își începe activitatea cu 3 Nov. st. n. a. c.

Primește depuneri spre fructificare cu 6%; darea după depuneri o plătește direcțiunea.

Acoardă împrumuturi personale, cambiale și hipotecare.

(505) 1—2 **Direcțiunea.**

Un, tânăr român absolvent de 7. clase gimnaziale, caută aplicare în cancelarie advocațională! Praxă în această carieră de 3 ani. A se adresa la administrațiunea acestei foi. (506) 1—2

O calfă și un învățacel află numai decit aplicare în prăvălia subscrișului.

Învățacelul să aibă și citeva clase gimnaziale ori civile, și să știe ceva și unguerește. Să fie tânăr cu purtare bună. Nu prea bătrîn, delă 15—17 ani.

Calfă poate intra îndată în serviciu ori și peste o săptămînă.

Ioan Cutean, 502) 1—2 comerciant în Brăd. (comitatul Hunedoarei).

Învățacel din familie bună să primește numai decit în prăvălia de fer, colori, specerie și manufactură a subscrișului.

Cei cu unele clase de gimnaziu și cu cunoștință de limbi, sunt preferiți.

Condiții după înțelegere. A să adresa la: (491) 3—3

DIMITRIE POPOVICI, comerciant în Șiria (Világos).

Candidat de avocat.

În cancelaria subscrișului află aplicare momentană un candidat de avocat. — Reflectantul poate fi și începător. Reflectanții să se adreseze de-adreptul la subscrișul

Dr. Stefan Rozvan, 493) 2—3. avocat în Uia (Marosillye).

Pănură.

La subscrișul să află de vânzare în toată vremea tot felul de pănură: albă, fină, curată, pentru cioareci, și de aibere în culoare cafenie, închisă.

Merg și la târgurile din toate orașele comitatului Hunedoarei!

Locuința mea: în Orăștie Str. Sacului 11. (462) 6—10

Toma Bălaci negustor de pănuri.

CAUT

un băiat cu știință de carte, cunoscător de limbile română, nemțască și unguerească, macar pe cit e cu puțință, care să slugească ca

băiat vînzător în boltă.

Poate fi și o fată!

Să fie de vîrstă delă 12 ani în sus. Fiindcă rămîne adeseori lăsat singur în prăvălie, — părinții trebuie să pună ceva cauție pentru el.

Plată bună! Slujbă sigură!

Doritorii, să scrie la foaie, care le dă adresa negustorului ce caută astfel de băiat ori fată! (494) 2—3

(489) 3—24 3

Facem atent pe ficine

că dacă tușește, e răgușit, cu flegmă, n'are poftă, asudă noaptea, să simte slab, abătut, sau la careva din familie vede asta, — să-și aducă îndată Sirupul de miere de teiu alui ÖRKÉNY care împedecă lățirea răului.

Sirupul de miere de teiu alui ÖRKÉNY

întrece, dovadă nenumăratele scrisori de recunoștință, toate leacurile de acest fel, liniștește tusa, înceată scuiparea de singe, topește minunat flegma, îmbundătește pofta, și înceată neplăcuta asudare de noapte. La expoziția engleză a fost distins cu medalie de aur! O sticlă de muștră 3 cor., o sticlă mare 5 cor. și 3 sticle mari franco 15 cor. Le expediază după trimiterea banilor înainte ori cu rambursă sigurul preparator.

Apoteca „Apostol“ alui Örkény Budapesta, Jozsef körút 64 (Depozit 91)

SOIU DE VIIE FĂRĂ PĂRECHE

Cas'odovedesc, am pregătit de pe viță „Delaware“ fotografii adevărate de notar public, arătînd 1 viță de 20 ani, deplin sănătoasă cu 32 struguri; una de 4 ani, avînd, cu ramificările sale, 168 struguri, — și 11, de cite 4 ani, într'un șir, cu 1600 struguri! Și asta pe un loc, delă care la cîțiva metri via europeană și după 4—5 stropiri s'a pusit. Anul acesta a dovedit, că acestui soi, fără nici o stropire, nu-i strică nici o boală de viie. Nu trebuie altoită, nici pămîntul sub ea întors! Nu îngheață iarna! Vin de clasa primă! — Cel-ce vrea să aibă vița asta adevărată, să cumpere numai viță „DELAWARE“ de-a lui Nagy Gábor. Trimite ori-și-cui care îmi dă adresa, catalogul meu mare, ilustrat, franco și gratis, cu descrierea viței și fotografiile ei în colorii. Cere acest catalog instructiv, care dă și îndrumări pentru altoi de viță și pentru punerea de promenade de viță (în jurul cărărilor ori prin curtea casei), — delă:

Nagy Gábor, mare proprietar de vii în Koly, cu stație de poștă, telegraf și telefon. (496) 1 Scrie românește, unguerește, nemțeste, sîrbește ori croațește.

CINE VOESTE A ZIDI

case nouă, și dorește a avea *lucru bun de mäsar*, (timplar) ca: Uși, ferești, padimente, aranjamente în școale și biserici, și altele, — să nu întîrzie a cerceta atelierul subscrișului — unde s'au gătit cele mai multe lucrări atît la case particulare, cit și pentru școli și biserici!

Rog onor. public român, și onoratele comitete parochiale, a să adresa cu toată încrederea la mine, asigurîndu-i că pe lîngă *prețuri moderate*, le dau *lucru bun și solid*, — punînd mare grije și pentru transportul lucrului pe unde ar fi de transportat.

19—24 **Dumitru Martin,** măestru timplar (mäsar) în Orăștie, (268) (Szászváros).

Cea mai fină și mai bună RACHIE

de conimă și de drojdii, de 20 și 21 grade, și de 18 gr., să află de vânzare în comuna Măderat (Magyarád, Arad megye), la un proprietar de vii.

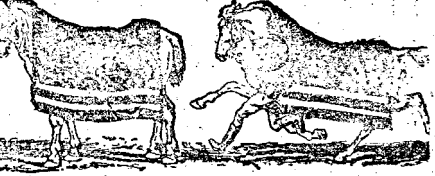
La cine? Vă spune administrația foi! (504) 1—3

PODAGRĂ și REUMĂ

dureri reumatice, de spate, săgetări, junghiuri, împunsături, dureri de picioare și de nervi, și toate durerile de acest fel venînd din curent ori răceli, — au leacul cel mai sigur și simplu în unsoarea Gaultheria alui Örkény, cum adevăresc mii de scrisori de mulțumită. Un tub (feavă cu unsoare) 1 cor. 60 fl., 3 tuburi franco cu 5 cor. prin rambursă. A să cere numai la Apoteca „APOSTOL“ din Budapesta, VIII. ker. Főssze-körut 64 sz. Depot 91. (490) 3—10. 1.

Cel mai ieftin izvor de cumpărare de TOALE PENTRU CAI!

Ca economii să nu mai fie înșelați prin imbieminte mincinoase, și să nu mai risipească banii lor pe nevăzute, pe toale de cai făcute în cutari fabrici cehe din betet și materie slabă anume gătită, — ne-am hotărît să dăm noi **toale de cai** de trînicie deosebită, groase, calde ca o bundă, care să mulțumească pe toți!

Prețuri deosebite pentru economii: Toale de cai, mare, lat, domnesc, cu 3 floreni. Cel mai mare și mai fin cu 3 fl. 50 cr. La ori-ce poștă să trimitte franco. Singurul loc de cumpărare:

Magazinul de **toale de cai alui SOHR** (SOHR-lőpokrcz széküldési telep) în Somogy-Szill, főtér nr. 13.

Să poate adauge la pachet o foarfecă de tuns vitele original „Rapid“ cu un cuiț de rezervă; laolaltă cu 1 fl. 60 cr. Adevărata „Pegot-Freres“, foarfecă franțuzască de tuns caii, cu 2 fl. 20 cr. adevăc cu preț de favoare. (503) 1—5

HOTEL

Să vinde din mână liberă în o comună din com. Caraș-Severin, un (499) 1—2

birt mare (Hotel)

cu licență, avînd comuna gară de linie ferată și sediul cercual cu oficiile, tîrg de săptămînă și 4 tîrguri mari. — Zidirea e numai de 8 ani clădită, cu 11 încăperi, unde este și Casina oficianților. Are ghetărie, grădină frumoasă, cuglărie mare. Frontul (lungimea) zidirii este de 52 metri. Ar fi foarte potrivit pentru cumpărător ca singur să-l conducă, și poate a-și forma acolo și o economie frumoasă. Proprietarul de acum capătă chirie anuală 1400 coroane. — Doritorii să trimită scrisorile lor la administrație, care le va înainta proprietarului.

ATENT!

4 perechi de ghetete (păpuci) cu numai 7 cor. 50 fil.

Din cauza îngrămădirii plăților mai multor fabrici mari, am fost încredințat să desfac un mare număr de ghetete (păpuci) sub prețul de fabricare! De aceea eu vînd oricui 2 perechi de păpuci bărbătești și 2 perechi pentru femei, cu șinor, de piele, galoșaji, negri ori bruni, cu tâlpi de piele prinse tare cu cue, foarte eleganți, fasonul cel mai nou, mărimea după număr. Toate 4 perechile costă numai 7 cor. 50 fil. (501) Le trimite cu ramburs 1—3

Exportul de ghetete P. Lust, KRAKAU Nr. 225.

Schimbul iertat sau și banii napoi.

CORNEL DEMETER apotecar Orăștie,

(897) lîngă bisericile evang. reform. 1—5

Recomand următoarele săpunuri foarte fine cu plăcut miros — și totuși foarte ieftine. Bucata à 14, 20, 24, 30, 40, 60, 80 și 1—120 fil.

Dacă voești să fi frumoasă ori frumos — folosește **CREMUL** de mandule benzoe prețul 60 fil. **PUDRA** albă, roză ori creme 1 cor. **SĂPUNUL** de mandula benzoe 70 fil.

Pacheturi originale **!Thea!** Pacheturi originale

Ceylon 20, 40 fil. și 1 cor. Congo 60 fil, Melange 90 fil. și 1 cor. Melange exquisit 120, 180 și 240 fil. Rus. fleur Santky 150 fil. Extra thea chineză 3 cor. Toate theurile sunt de calitatea cea mai fină.

Parfeumuri în diferite prețuri — calitate foarte fină. **CASSETTE** foarte frumos împodobite cu parfumeuri. Cel mai potrivit cadou pentru Crăciun și Anul nou.

ATENȚIUNE proprietarilor de vii din Ardeal!

Cel mai potrivit izvor pentru cumpărarea viței de vie americană altoită, cu rădăcină, e la pepinaria Domeniului românesc din Bobâlna (lingă Orăștie), proprietatea dlui dep. **Dr. Aurel Vlad.**

Altoii sunt splendid dezvoltăți și deprinși cu clima noastră ardelenască. — Să află de vânzare următoarele specii distinse:

Specii de vin albe:

Risling Italian	clasa I. pe Rip Port	1000 buc.	200 cor.
Feteasca (Erdélyi Leányka)	» » » » » »	» »	200 »
Ezerjó	» » » » » »	» »	200 »
Furmint sau Schmiger	» » » » » »	» »	200 »
Lampău (Musztos fehér)	» » » » » »	» »	200 »
Rulender	» » » » » »	» »	200 »
Jordovan sau Gornisch	» » » » » »	» »	220 »
Grasă	» » » » » »	» »	220 »
Specii mestecate	» » » » » »	» »	180 »

Specii de vin și de masă:

Chasla Blanc	clasa I. pe Rip Port	1000 buc.	220 cor.
Chasla Ruge	» » » » » »	» »	220 »
Madelaine Royale	» » » » » »	» »	220 »
Muscat Ottonel	» » » » » »	» »	220 »
Pasatutti	» » » » » »	» »	220 »

Specii de vin negru:

Lugojana (Kadorka)	clasa I. pe Rip Port	1000 buc.	200 cor.
Burgunder mare	» » » » » »	» »	200 »
Oporto	» » » » » »	» »	200 »
Altoi de clasa II. speciile de sus	» » » » » »	» »	80 »

Viță indigenă (europeană) fără rădăcină, speciile de sus, în lungime de 50 cm. 1000 buc. 10—16 cor. — Viță americană fără rădăcină Rip Port, 45 cm. lungă, 1000 buc. 18 cor. — Viță americană cu rădăcină, 1000 buc. 36 cor.

Administrația „Domeniului din Bobâlna“

(471) 8—32

(prop. dlui dep. Dr. A. Vlad)
Bâbolna u. p. Szászváros.

Altoi de vițe. Vițe altoite.

Vițe de vițe nobilitate, de tot soiul liferează cu garanță subscrișul!

Soiurile, tare alese, sunt altoite după metoda cea mai bună engleză, în mușchiu, în lemnoase!

Riparia portalis, soiuri pentru vin: alb și roșu, să vinde:

Clasa primă (I), 1000 bucăți	cu 200 cor.
» » 100 » »	22 »
» doua (II), 1000 » »	80 »
» » 100 » »	10 »

Soiuri de masă, de toate speciile, să vind:

Clasa primă (I), 1000 bucăți	cu 300 cor.
» » 100 » »	32 »
» doua (II), 1000 » »	100 »
» » 100 » »	13 »

Viță nobilă europeană, bună — De cea de 40 cm. lungă, 1000 de altoit, toate soiurile, de 60 cm. fire cu 17 coroane. lungă, 1000 fire cu 7 și 8 coroane.

Vițe americane, cl. II. de 45 cm. Loze de viță americană Riparia portalis pentru altoit: clasa primă, școală de vițe, 1000 fire cu 8 cor. grosă dela 6 mm. în sus, lungă de 1 m. 20 cm. putînd face din 1 fir 3 portalis) cu rădăcini bine dezvoltate, 1000 fire cu 40 coroane.

Cei ce doresc a avea: Viță americană, pentru altoit ori viță nobilă europeană, le pot comanda la subscrișul până la 20 Nov. n. c. cu prețurile de sus. După 20 Nov. prețurile să vor urca! (475) 6—6

Nicolae Comănicu, cultivător de vii în Sîncel, l. Blaj, Szancsal, p. u. Balázsfalva.

„AGRICOLA“

societ. economică pe acții în Hunedoara (Vajdahunyad)

CAPITAL 100.000 cor.

DEPUNERI 300.000 cor.

Primește spre păstrare și creștere depuneri, după cari plătește

6%

interese. Darea după depuneri încă o plătește institutul. — Depuneri până la 2000 cor. să pot ridica ori-cînd dela casă, fără altă înștiințare de mai înainte.

= Cumpără și vinde întregi sau parțelate moșii, mari și mici.

= Vinde și cumpără tot felul de *bucate!*

= Mijlocește cumpărări și vânzări de *mașini economice*, produse (rod de tot felul).

= Dă *împrumuturi* de ori-ce soi: pe cambii, obligațiuni, intabulări, zalogiri (amanete).

= Toate aceste lucrări le isprăvește repede și cinstit, culant, fie că i-să cer în persoană, fie prin postă.

= Dă *avanzuri* (împrumută înainte) pe rodul de *bucate*, pe produse, — iar' în jurul Hunedoarei dă și *împrumuturi* pe vite!

— E întîia bancă, care pe lingă împrumuturile obicinuite de bani, a început a lucra și cu *bucate*, ferind poporul de rînd de specula prea neomenoasă, și a început a da micilor economi împrumuturi în zilele de lipsă, pe roada din cîmp, și pe vite!

(463) 9—

Direcțiunea.

In SIBIU (Nagyszeben). Vanele de bae Stuchlich.

O vană numai
40 cor.

O vană de
încălzit nu-
mai 24 cor.

Încălzește în $\frac{3}{4}$ de oră 150 litri de apă, pentru care îi trebuie cărbuni de lemn numai de 10 fileri.

Lungimea fundului vanei 122 cm. : — : Înălțimea de 60 cm. : — :

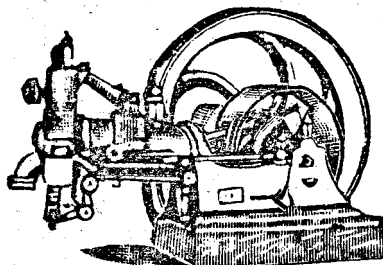
Comandele să efectueze imediat și să trimit cu rambursă, prin:

Gustav Stuchlich,
Entengasse 17.
Sibiu (Nagyszeben).
Saggasse 15. 6-25

Fabrica de motoare din Drezda

(Dresdener Motorenfabrik A. G.)

cea mai veche și mai mare fabrică de motoare din Germania

liferează *motoare și locomobile* de benzin, oleu brut, gaz, petrolu și gaz sugativ, binecunoscute în cercurile de specialiști.

Noutate uimitoare!

Regenerator de gaz-sugativ Universal:

Spese de lucrare: pe oră pe o putere de cal numai cca 1 filer.

Depozit general la: (468) 8—20

Ignatz Gellert & Comp

BUDAPEST Teréz-körut 41.
Telefon 12—91.

Garanție îndelungată! Plăți favorabile!

Foarte mulți bani poți câștiga

dacă te ocupi cu vinderea de loz-uri concesionate legal, pe care să le plătească în rate. După timp de probă de o lună, poți ajunge la post stabil.

(476) Banca: 7-10
ALEXANDER FLISSIG
Budapesta, Erzsébet körut 2.

Cărămizi și Tigle

să află în magazinul nostru din **BISTRITA**, piața cailor Nr. 9, cu următoarele prețuri:

o mie de cărămizi	în magazin	K 28
	în wagon la gara din Bistrița . . .	K 34
o mie țigle (șirepuri)	în magazin	K 15
	în wagon la gara din Bistrița . . .	K 16-40

Cărămizile și țiglele (șirepurile) sînt de calitate superioară, *lucrate și arse foarte bine*, din vestitul lut mălos ce să află în Bistrița.

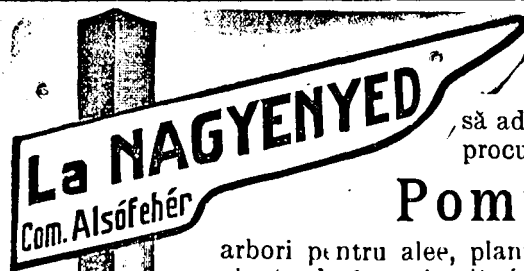
Comandele cu calea ferată să efectueze prompt. Prețul să rambursează, dacă nu să statoresc altcum condițiile de liferare.

Probe la cerere să trimit.

(444) **Societatea** 9—20

acționară de cărămidărie din Bistrița (Besztorezo)

(479) 5—12

să adresează, cine dorește și-a procura varietăți autentice de

Pomi roditori

arbori pentru alee, plante de ornament, conifere, plante de împrejmuire, fructe cu boabe, pueți, etc.

Vițe altoite

(calitate superioară)

viță europeană, și americană, cu și fără rădăcini

Catalog instructiv la cerere gratuit!

„Tipografia Nouă“ în Orăștie.